

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

22 березня 2017 року

м. Київ

*Судові палат и у цивільних т а господарських справах
Верховного Суду України в складі:*

головуючого *Гуменюка В.І.,*

суддів: *Берднік І.С.,*

Ємця А.А.,

Жайворонок Т.Є.,

Лященко Н.П.,

Охрімчук Л.І.,

Романюка Я.М.,

за участю предстаника Публічного акціонерного товариства «Київський страховий дім» – ОСОБА_1,

розглянувши у відкритому судовому засіданні справу за позовом Приватного акціонерного товариства «Київський страховий дім» до ОСОБА_2, ОСОБА_3 про відшкодування шкоди в порядку регресу за заявою Приватного акціонерного товариства «Київський страховий дім» про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 квітня 2016 року, ухвали Апеляційного суду Київської області від 5 квітня 2016 року та рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 8 лютого 2016 року,

ВСТАНОВИЛИ:

У липні 2015 року Приватне акціонерне товариство «Київський страховий дім» (далі – ПАТ «Київський страховий дім») звернулось до суду із зазначеним позовом, посилаючись на те, що 3 червня 2013 року сталася дорожньо-транспортна пригода (далі – ДТП) за участю автомобіля марки «Ssang Yang «Kyron», реєстраційний НОМЕР_1, що належить на праві власності ОСОБА_4, під керуванням ОСОБА_5, та автомобіля марки «Toyota Camry», реєстраційний номер НОМЕР_2, який на праві власності належить ОСОБА_2, під керуванням ОСОБА_3, внаслідок якої автомобілям завдано механічних пошкоджень. Постановою Голосіївського районного суду м. Києва від 20 червня 2013 року ОСОБА_3 визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення. Згідно з полісом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів від 31 травня 2013 року ОСОБА_2 застрахувала свою цивільно-правову відповідальність у ПАТ «Київський страховий дім». 10 вересня 2013 року ПАТ

«Київський страховий дім» відмовив ОСОБА_4 у виплаті страхового відшкодування. Шевченківський районний суд м. Києва рішенням від 7 травня 2014 року, яке набрало законної сили, стягнув з ПАТ «Київський страховий дім» на користь ОСОБА_4 страхове відшкодування в розмірі 49 тис. грн. Судове рішення виконано в повному обсязі.

Посилаючись на те, що страхувальник ОСОБА_2, а також водій ОСОБА_3 не повідомили страховика про ДТП, а страхове відшкодування потерпілій виплачено в повному обсязі, ПАТ «Київський страховий дім» просило на підставі статті 38 Закону України від 1 липня 2004 року № 1961-IV «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (далі – Закон № 1961-IV) стягнути з відповідачів у порядку регресу страхове відшкодування в розмірі 49 тис. грн.

Броварський міськрайонний суд Київської області рішенням від 8 лютого 2016 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Київської області від 5 квітня 2016 року, відмовив у задоволенні позову ПАТ «Київський страховий дім».

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ ухвалою від 25 квітня 2016 року відмовив ПАТ «Київський страховий дім» у відкритті касаційного провадження на підставі пункту 5 частини четвертої статті 328 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України).

У серпні 2016 року до Верховного Суду України звернулось ПАТ «Київський страховий дім» із заявою про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 квітня 2016 року, ухвали Апеляційного суду Київської області від 5 квітня 2016 року та рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 8 лютого 2016 року з підстав неоднакового застосування судами касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, а саме підпункту 33.1.4 пункту 33.1 статті 33 та підпункту г) підпункту 38.1.1 пункту 38.1 статті 38 Закону № 1961-IV, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, та невідповідності судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах зазначених норм матеріального права.

У зв'язку із цим заявник просить скасувати ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 квітня 2016 року, ухвалу Апеляційного суду Київської області від 5 квітня 2016 року та рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 8 лютого 2016 року й ухвалити нове рішення про задоволення позову.

Заслухавши суддю-доповідача, перевіrivши наведені в заяві доводи, судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України дійшли висновку про те, що заява задоволенню не підлягає з огляду на таке.

Відповідно до статті 353 ЦПК України Верховний Суд України переглядає судові рішення у цивільних справах виключно з підстав і в порядку, встановлених цим Кодексом.

Згідно з пунктами 1, 4 частини першої статті 355 ЦПК України підставами для подання заяви про перегляд судових рішень у цивільних справах є неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, та невідповідність судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права.

За змістом статті 360⁵ ЦПК України Верховний Суд України відмовляє в задоволенні заяви, якщо обставини, які стали підставою перегляду справи, не підтвердилися, або норми права у рішенні, про перегляд якого подана заява, були застосовані правильно.

Суди встановили, що 3 червня 2013 року сталося ДТП за участю автомобіля марки «Ssang Yang «Kyron», реєстраційний НОМЕР_1, що належить на праві власності ОСОБА_4, під керуванням ОСОБА_5, та автомобіля марки «Toyota Camry», реєстраційний НОМЕР_2, який на праві власності належить ОСОБА_2, під керуванням ОСОБА_3.

Голосіївський районний суд м. Києва постановою від 20 червня 2013 року, яка набрала законної сили, визнав винним ОСОБА_3 у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення, та наклав на нього адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керувати транспортними засобами на строк вісім місяців.

На час скоєння ДТП відповідальність власника автомобіля марки «Toyota Camry», реєстраційний НОМЕР_2, ОСОБА_2 застрахована згідно з полісом обов'язкового страхування власників наземних транспортних засобів від 31 травня 2013 року на строк з 1 червня 2013 року по 31 травня 2014 року.

9 серпня 2013 року до ПАТ «Київський страховий дім» з повідомленням про настання страхового випадку звернулась потерпіла ОСОБА_4.

10 вересня 2013 року ОСОБА_4 подала до ПАТ «Київський страховий дім» заяву про виплату страхового відшкодування.

Проте ПАТ «Київський страховий дім» відмовило у виплаті страхового відшкодування, оскільки автомобіль марки «Toyota Camry», реєстраційний НОМЕР_2, в страховій компанії не застраховано, поліс обов'язкового страхування власників наземних транспортних засобів від 31 травня 2013 року є зіпсованим, тому ДТП, яке сталося 3 червня 2013 року за участю вказаного автомобіля, не вважається страховим випадком.

Шевченківський районний суд м. Києва рішенням від 7 травня 2014 року, яке набрало законної сили, стягнув з ПАТ «Київський страховий дім» на

користь ОСОБА_4 шкоду заподіяну внаслідок ДТП в розмірі 49 тис. грн, майнову шкоду в розмірі 10 тис. 519 грн та моральну шкоду в розмірі 1 тис. грн.

Згідно з платіжними дорученнями від 29 і 30 жовтня 2014 року ПАТ «Київський страховий дім» перерахувало на розрахунковий рахунок ОСОБА_4 страхове відшкодування в розмірі 49 тис. грн, стягнуте з товариства на підставі судового рішення.

Відмовляючи ПАТ «Київський страховий дім» у задоволенні позову, суд першої інстанції, з висновком якого погодились і суди апеляційної та касаційної інстанції, виходив з того, що сам по собі факт неповідомлення відповідачем страховика про настання страхового випадку не може бути покладений в основу ухвалення рішення, яке мусить ґрунтуватись на загальних положеннях про відшкодування збитків у позадоговірних зобов'язаннях, адже регресні зобов'язання входять до групи позадоговірних, тому спори з таких зобов'язань повинні вирішуватись у загальному порядку відшкодування збитків.

Заявник зазначає, що суди касаційної інстанції під час розгляду справ з подібними предметами спору, підставами позову, змістом позовних вимог та встановленими судом фактичними обставинами й однаковим матеріально-правовим регулюванням спірних правовідносин дійшли неоднакових правових висновків, покладених в основу судових рішень у таких справах, а також судові рішення суду касаційної інстанції не відповідає викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування норм матеріального права у подібних правовідносинах.

На обґрунтування підстав для перегляду Верховним Судом України судових рішень ПАТ «Київський страховий дім» надало постанови Вищого господарського суду України від 20 та 27 липня 2016 року та постанову Верховного Суду України від 16 вересня 2015 року (справа № 6-284цс15).

У постановах Вищого господарського суду України від 20 і 27 липня 2016 року суд погодився з висновком судів попередніх інстанцій про те, що відповідно до підпункту 38.1.1 пункту 38.1 статті 38 Закону № 1961-IV у разі недотримання строків і умов повідомлення страховика про ДТП в останнього виникає право регресу. Установивши, що відповідачі не виконали вимог закону і не надали доказів своєчасного письмового повідомлення страховика про настання страхового випадку, а страховик відшкодував шкоду, завдану транспортними засобами відповідачів майну третіх осіб, у зв'язку із чим має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи в розмірі виплаченого страхового відшкодування, суди задовольнили позови й стягнули з відповідачів страхові відшкодування в порядку регресу.

У постанові Верховного Суду України від 16 вересня 2015 року (справа № 6-284цс15) зазначено про те, що підпунктом 33.1.4 пункту 33.1 статті 33, підпунктом «г» підпункту 38.1.1 пункту 38.1 статті 38 Закону № 1961-IV (у редакції, яка була чинною на момент виникнення спірних правовідносин) встановлено обов'язок особи невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів з

дня настання ДТП, яка може бути підставою для здійснення страхового відшкодування, письмово повідомити страховика про настання ДТП. Такий обов'язок установлений законодавством для надання страховику можливості перевірити обставини ДТП власними силами і запобігти необґрунтованим виплатам. Оскільки суди у справі, яка переглядалась, встановили, що факт настання страхового випадку ніким не оспорується; він зафіксований правоохоронними органами; відповідач як особа, винна в ДТП, притягнутий до адміністративної відповідальності; сам позивач його визнав, добровільно сплативши страхове відшкодування, тому сам по собі факт неповідомлення відповідачем страховика про настання страхового випадку не може братися за основу ухвалення рішення, яке повинне ґрунтуватись на загальних положеннях про відшкодування збитків у позадоговірних зобов'язаннях, адже регресні зобов'язання входять до групи позадоговірних, тому спори з таких зобов'язань повинні вирішуватись у загальному порядку відшкодування збитків.

Отже, існує неоднакове застосування судами касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судами касаційної інстанції норм матеріального права, судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України виходять з такого.

Відповідно до підпункту 33.1.4 пункту 33.1 статті 33 Закону № 1961-IV (у редакції, яка була чинною на момент виникнення спірних правовідносин) у разі настання ДТП, яка може бути підставою для здійснення страхового відшкодування (регламентної виплати), водій транспортного засобу, причетний до такої пригоди, зобов'язаний невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів з дня настання ДТП, письмово надати страховику, з яким укладено договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (у випадках, передбачених статтею 41 цього Закону, – Моторне (транспортне) страхове бюро України; далі – МТСБУ), повідомлення про ДТП установленого МТСБУ зразка, а також відомості про місцезнаходження свого транспортного засобу та пошкодженого майна, контактний телефон та свою адресу. Якщо водій транспортного засобу з поважних причин не мав змоги виконати зазначений обов'язок, він має підтвердити це документально.

Згідно з підпунктом «г» підпункту 38.1.1 пункту 38.1 статті 38 Закону № 1961-IV (у редакції, яка була чинною на момент виникнення спірних правовідносин) страховик після виплати страхового відшкодування має право подати регресний позов до страхувальника або водія забезпеченого транспортного засобу, який спричинив ДТП, якщо він не повідомив страховика у строки і за умов, визначених у підпункті 33.1.2 пункту 33.1 статті 33 цього Закону.

Отже, наведеними правовими нормами встановлено обов'язок особи невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів з дня настання ДТП, яка може бути підставою для здійснення страхового відшкодування, письмово

повідомити страховика про настання ДТП. Такий обов'язок установлений законодавством для надання страховику можливості перевірити обставини ДТП власними силами і запобігти необґрунтованим виплатам.

Факт неповідомлення страховика про ДТП є підставою для відшкодування страхувальником у порядку регресу сплаченого страховиком страхового відшкодування.

Проте в разі якщо факт настання страхового випадку зафіксований правоохоронними органами; відповідач як особа, винна в ДТП, притягнутий до адміністративної відповідальності; страховик сплатив страхове відшкодування, то сам по собі факт неповідомлення відповідачем страховика про настання страхового випадку не може братися за основу ухвалення рішення, яке повинно ґрунтуватись на загальних положеннях про відшкодування збитків у позадоговірних зобов'язаннях, адже регресні зобов'язання входять до групи позадоговірних, тому спори з таких зобов'язань повинні вирішуватись у загальному порядку відшкодування збитків.

У справі, яка переглядається, факт настання страхового випадку встановлено; відповідача ОСОБА_3 як особу, винну в ДТП, притягнуто до адміністративної відповідальності; ПАТ «Київський страховий дім» сплатило страхове відшкодування на підставі судового рішення, оскільки ним заперечувався факт укладення договору страхування, розмір страхового відшкодування, сплачений страховиком на підставі судового рішення, не перевищує ліміту відповідальності страховика, тому сам по собі факт неповідомлення відповідачами страховика про настання страхового випадку не є підставою для пред'явлення регресного позову до водія забезпеченого транспортного засобу.

Таким чином, у справі, яка переглядається, суди правильно застосували підпункт 33.1.4 пункту 33.1 статті 33 та пункт «г» підпункту 38.1.1 пункту 38.1 статті 38 Закону № 1961-IV, а висновок суду касаційної інстанції відповідає правовому висновку, викладеному Верховним Судом України в постанові від 16 вересня 2015 року (справа № 6-284цс15).

За таких обставин підстави для задоволення заяви ПАТ «Київський страховий дім» та скасування ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 квітня 2016 року, ухвали Апеляційного суду Київської області від 5 квітня 2016 року та рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 8 лютого 2016 року відсутні.

Керуючись статтями 355, 360³, 360⁵ ЦПК України, судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л и :

У задоволенні заяви Приватного акціонерного товариства «Київський

страховий дім» про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 квітня 2016 року, ухвали Апеляційного суду Київської області від 5 квітня 2016 року та рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 8 лютого 2016 року відмовити.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій пунктом 3 частини першої статті 355 ЦПК України.

Головуючий: В.І. Гуменюк

Судді: І.С. Берднік Н.П. Лященко

А.А. Ємець Л.І. Охрімчук

Т.Є. Жайворонок Я.М. Романюк